

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

27 באוקטובר 2008

410

כ"ח בתשרי התשס"ט

עמוד

- 32 הצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 56) (דיון לפני דן יחיד או לפני הרכב), התשס"ט-2008.
- 35 הצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 57) (שיפוט בענייני תעבורה) (תשריר - הוראת שעה),
התשס"ט-2008
- 36 הצעת חוק שירות אורחי (תיקוני חקיקה), התשס"ט-2008

**הצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 56) (דיון לפני דן יחיד או לפני הרכב),
התשס"ט-2008**

1. תיקון סעיף 37 בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 37(ב), במקום "או סגנו הוראה" יבוא "או סגנו, לבקשת בעל דין ולאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות לטעון את טענותיהם לעניין זה, או ביוזמתו, הוראה".
2. בסעיף 47 לחוק העיקרי, במקום "השופט היושב לדין או נשיא בית משפט השלום" יבוא "נשיא בית משפט השלום, לבקשת השופט היושב לדין, לבקשת בעל דין ולאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות לטעון את טענותיהם לעניין זה, או ביוזמתו".

ד ב ר י ה ס ב ר

אשר יידונו לפני דן יחיד ולא לפני שלושה שופטים. בצד המלצה זו המליצה הוועדה לעגן באופן פורמלי את זכותם של הצדדים לבקש מנשיא בית משפט מחוזי או סגנו להורות על העברת תיק בעבירה המנויה בתוספת כאמור לדיון לפני שלושה שופטים, וזאת כדי להבטיח כי כאשר העבירה נעברה לכאורה בניסיונות מחמירות או ההכרעה בשאלות עובדתיות היא מורכבת, יוכל נשיא בית המשפט או סגנו להחליט, ביוזמתו או על פי פניית אחד הצדדים, על העברתו לדיון לפני הרכב כאמור;

2. הרחבת סמכות אב בית הדין לפי סעיף 235 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן – חוק סדר הדין הפלילי), לעשות פעולות שבית המשפט מוסמך לעשותן, גם לאחר שהורכב מותב בית המשפט, כך שתחול גם לגבי פעולה לפי סעיף 144 לחוק האמור (זימון הנאשם וסניגורו והתובע כדי לברר את הסכמתם לשאלות שבעובדה ולקבילות מסמכים ומוצגים). כמו כן מוצע להסמיך לצורך עשיית פעולות אלה גם שופט מבין שופטי ההרכב, בהתאם לקביעת אב בית הדין.

אגב תיקון חלק א' בתוספת הראשונה לחוק בתי המשפט, שולבו בהצעת החוק גם כמה תיקונים טכניים, שעיקרם ערכון סעיפים המנויים כיום בתוספת אשר בוטלו בינתיים או הוחלפו בסעיפים אחרים, וזאת כדי להתאים את התוספת הראשונה לחקיקה המעודכנת.

שילובם של שני ההסדרים המוצעים: הרחבת רשימת העבירות שבחלק א' בתוספת לצד קביעת האפשרות לצדדים לבקש דיון בהרכב של שלושה שופטים נוכח נסיבותיו הספציפיות של התיק, יתרום לכך שלא יהיה בהרחבת התוספת כאמור כדי לפגוע בזכותו של נאשם להליך הוגן או במלאכת חקר האמת ועשיית הצדק, המוטלת על בית המשפט.

סעיפים סעיף 37(ב)(1) לחוק בתי המשפט קובע חריג 1 ו-2 לכלל הקבוע בסעיף 37(א) ולפיו עבירות חמורות יידונו לפני הרכב של שלושה שופטים, ומסמיך את נשיא בית משפט מחוזי או סגנו להורות על קיום דיון

כללי הצעת חוק זו היא פרי המלצות הוועדה המייעצת לעניין סדר דין פלילי בראשות כבוד שופטת בית המשפט העליון, מרים נאור (להלן – ועדת נאור). הוועדה דנה בנושא בעקבות פנייה מאת שר המשפטים, הפרופסור דניאל פרידמן, אשר ביקש מהוועדה לבחון את ההסדרים הנוגעים לקביעת מותבים של שלושה שופטים בבית המשפט המחוזי, וזאת במסגרת המאמץ לייעול ההליכים בבתי המשפט, נוכח העומס הרב המוטל עליהם.

סעיף 37 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן – חוק בתי המשפט), שעניינו ההרכב בבית משפט מחוזי, קובע בסעיף קטן (א)(1) את העיקרון ולפיו בית משפט מחוזי ידון בהרכב של שלושה שופטים, במשפטים בשל עבירות שעונשן מוות או מאסר עשר שנים או יותר. סעיף קטן (ב) של סעיף 37 קובע בפסקה (1), כי על אף האמור בסעיף קטן (א)(1), בעבירות המנויות בחלק א' של התוספת הראשונה ידון בית משפט מחוזי בשופט אחד, אם לא הורה נשיא בית המשפט או סגנו הוראה אחרת לעניין מסוים.

התוספת הראשונה הוספה בעקבות המלצות הוועדה לבדיקת המבנה והסמכויות של בתי המשפט, בראשות כב' השופט לנדי, משנת 1980, שבה נבחנו בין השאר, דרכים להקלת העומס המוטל על בתי המשפט המחוזיים.

ועדת נאור חזרה ודנה בנושא צמצום סוגי המקרים שבהם קיימת חובה לדון בבית משפט מחוזי בהרכב של שלושה שופטים, נוכח העומס המוטל על בתי המשפט המחוזיים הדנים בעבירות החמורות.

הוועדה חזרה וציינה כי אף שלעולם עדיפה שמיעת משפט בהרכב של שלושה משמיעתו על ידי דן יחיד, ודאי כאשר מדובר בתיקים שבהם צפוי נאשם למאסר לפרק זמן ארוך, הרי נוכח הצורך להקל על העומס המוטל על בתי המשפט ולמנוע גרימת עיניו דין לנאשמים עקב הימשכות ההליכים, היא ממליצה על שני תיקוני חקיקה, כמפורט להלן, שנועדו לסייע בהקלת העומס המוטל על בתי משפט מחוזיים, ולתרום לאפשרות של ניהול מהיר ויעיל של הדיון:

1. הרחבת חלק א' לתוספת הראשונה לחוק בתי המשפט, והוספת עבירות נוספות לרשימת העבירות המנויות בה

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 198; התשס"ח, עמ' 252.

- (1) בפרט (1), אחרי "התשל"ז-1977": יבוא "100; 102; 103; 106; 108; 109(ד); 111 למעט בנסיבות שבהן העונש הוא מאסר עולם; 112; 114; 115", אחרי "144" יבוא "157; 165"; אחרי "169" יבוא "201 ו-202 בנסיבות המתוארות בסעיף 203; 214(ב2);", אחרי "249א"; יבוא "1259(1);", אחרי "302"; יבוא "327"; אחרי "336"; יבוא "348(ב); 351(ג);", במקום "448 עד 450" יבוא "448; 450; 454; 456";
- (2) בפרט (2), במקום "עבירות לפי סעיפים 117(א) ו-118" יבוא "עבירה לפי סעיף 117(א)";
- (3) במקום פרט (3) יבוא:
- "(3) עבירה לפי סעיף 89 לחוק הדואר, התשמ"ו-1986";
- (4) פרט (6) שתחילתו במילים "עבירה לפי סעיף 3 לחוק איסור" יסומן (7)";
- (5) אחרי פרט (7) יבוא:
- "(8) עבירה לפי סעיף 2 לפקודת מניעת טרור, התש"ח-1948";
- (9) עבירה לפי סעיף 4 לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954;⁴ למעט בנסיבות שבהן העונש הוא מאסר עולם, ועבירה לפי סעיף 8 לחוק האמור;
- (10) עבירה לפי תקנה 85 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945⁵;
- (11) עבירה לפי סעיף 8 לחוק איסור מימון טרור, התשס"ה-2005⁶;
- (12) עבירה לפי סעיף 113 לחוק הספנות (ימאים), התשל"ג-1973⁷."

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 3 חלק א' של התוספת הראשונה לחוק בתי המשפט מונה שורה ארוכה של עבירות שדינו עשר שנות מאסר או יותר, אשר משפטים בשלהן יידונו לפני שופט אחד, על אף העונשים החמורים שבצדן (ר' סעיף 37(ב1) לחוק בתי המשפט המוזכר לעיל). במשך השנים חלו שינויים רבים ברשימת העבירות המנויות בחלק א' של התוספת כאמור הנדרשות לפני דן יחיד.

בהתאם להמלצות ועדת נאור, מוצע להרחיב את חלק א' של התוספת הראשונה, ולכלול בו עבירות נוספות שעונשן מאסר מעל עשר שנים, ואשר נראה כי הדיון בהן אינו מחייב בכל מקרה דיון לפני הרכב. לצד המלצה זו, מוצע לעגן את זכותם של הצדדים לבקש מנשיא בית משפט מחוזי להורות על דיון בהרכב (בהתאם לסמכותו שבחוק), כאשר בשל נסיבות התיק נראה כי יש להעדיף דיון לפני שלושה שופטים.

ואלא סעיפי העבירות שמוצע להוסיפם לרשימת העבירות שבחלק א' לתוספת הראשונה:

(1) סעיפים בחוק העונשין כמפורט להלן:

סעיף 100, שענינו גילוי החלטה לבגוד;

לפני הרכב של שופט אחד, בעבירות חמורות מסוימות המנויות בחלק א' של התוספת הראשונה.

לאור המלצת ועדת נאור בדבר הרחבת סמכותו של בית המשפט לדון בעבירות חמורות בשופט אחד, באמצעות הרחבת רשימת העבירות המנויות בחלק א' של התוספת הראשונה, מוצע לעגן באופן ברור יותר את השימוש בסמכות שבשיקול דעת הנשיא, וכן לעגן את האפשרות המוקנית לצדדים לפנות לבית המשפט בבקשה להעברת התיק לדיון לפני הרכב שופטים, לרבות האפשרות לטעון את טענותיהם לעניין זה. זאת, בנסיבות שבהן מי מהצדדים סבור כי הדבר נדרש (כגון בשל מורכבות הראיות וטיבן, בשל חומרת המעשים המיוחסים לנאשם, נסיבות ביצועם וכיו"ב).

בהתאמה, מוצע לעגן אפשרות זו גם בסעיף 47 לחוק בתי המשפט, שענינו העברת דיון בבית משפט שלום לפני הרכב של שלושה שופטים. עוד מוצע לקבוע כי סמכות זו תהיה נתונה לנשיא בית משפט שלום בלבד, בדומה לסמכות המקבילה בבית משפט מחוזי, וכי השופט היושב לדין רשאי לפנות אליו בבקשה להורות כן.

² ס"ח התשמ"ו, עמ' 79.

³ ע"ר התש"ח, תוס' א', עמ' 73.

⁴ ס"ח התשי"ד, עמ' 160.

⁵ ע"ר 1945, תוס' 2, עמ' (ע) 855 (א) 1055.

⁶ ס"ח התשס"ה, עמ' 76.

⁷ ס"ח התשל"ג, עמ' 329.

4. בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982⁸, בסעיף 235, אחרי "בשעה שביט המשפט אינו יושב בדין, בידי אב בית הדין" יבוא "או בידי שופט מבין שופטי ההרכב שאב בית הדין קבע לכך", אחרי "143" יבוא "144" ואחרי "תיעשה בידי אב בית הדין" יבוא "או בידי שופט מבין שופטי ההרכב שאב בית הדין קבע לכך".

ד ב ר י ה ס ב ר

אגב הוספת העבירות כאמור בחלק א' של התוספת הראשונה לחוק בתי המשפט, מוצע להכניס בו עוד כמה תיקונים הנדרשים בעקבות עדכונים שחלו בחקיקה הישראלית בשנים האחרונות, וזאת במטרה להתאים את הסעיפים המנויים בתוספת הראשונה למצב החוקי העדכני.

התיקונים המוצעים במסגרת זו הם:

(1) בפרט (1): מחיקת סעיף 449 לחוק העונשין. בסעיף זה היתה קבועה בעבר עבירה של ניסיון להצית, שעונשה עשר שנות מאסר, ולפיכך נכללה בתוספת הראשונה, בהתאם להמלצות דוח ועדת לנדוי. בשנת 1986 תוקן הסעיף והפך לעבירה של גרימת שריפה ברשלנות, שעונשה שלוש שנות מאסר, ועל כן אין עוד טעם בהכללתה בחלק א' בתוספת, שכן הפכה לעבירה שבסמכות בית משפט שלום;

(2) בפרט (2): מחיקת סעיף 118 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969. מדובר בעבירה של זיוף רשימת בוחרים שנמסרה, אשר נמחקה מספר החוקים בשנת 2000 (ר' חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון מס' 41), התשס"א-2000, שפורסם בס"ח התשס"א, עמ' 98);

(3) בפרט (3): פרט (3) בנוסחו היום מונה את העבירות לפי סעיפים 75 ו-84 לפקודת הדואר [נוסח חדש], התשל"ז-1976. הפקודה האמורה בוטלה כבר בשנת 1986 עם חקיקתו של חוק הדואר, התשמ"ו-1986 (להלן – חוק הדואר). ולפיכך מוצע להחליף את העבירות המנויות בפרט (3) בעבירה לפי סעיף 89 לחוק הדואר אשר החליף את העבירה לפי סעיף 75 לפקודת הדואר. שאר העבירות בחוק הדואר קובעות עונש נמוך מעשר שנות מאסר, ועל כן אין מקום להכלילן בתוספת הראשונה;

(4) בפרט האחרון: הפרט האחרון בחלק א' לתוספת הראשונה כולל עבירה לפי סעיף 3 לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000. פרט זה הוסף בחוק בתי המשפט (תיקון מס' 35), התשס"ג-2003 (פורסם בס"ח התשס"ג, עמ' 514), וסומן בטעות כפרט (6). למרות קיומו של פרט (6) בחלק א' בתוספת הראשונה, הוסיף בחוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003 (פורסם בס"ח התשס"ג, עמ' 507). על כן מוצע לתקן את מספרו של הפרט האחרון, ולסמנו כפרט (7).

סעיף 4 סעיף 235 לחוק סדר הדין הפלילי, שעניינו סמכות שופט ואב בית דין, מסמיך שופט יחיד להשתמש בסמכויות ולעשות פעולות שונות שבית המשפט מוסמך לעשותן, לפני שהורכב מותב בית המשפט, ומסמיך את אב בית הדין לעשות את אותן פעולות לאחר שהורכב

סעיף 102(א), שעניינו סיוע לשבויי מלחמה;

סעיף 103, שעניינו תעמולה תבוסתנית;

סעיף 106, שעניינו מרידה;

סעיף 108(ג) ו-(ד), שעניינו פגיעה ברכוש;

סעיף 109(ד), שעניינו הסתה להשתמטות בנסיבות מחמירות;

סעיף 111 רישה, שעניינו מסירת ידיעה לאויב (למעט בנסיבות שבהן העונש הוא מאסר עולם);

סעיף 112, שעניינו ריגול;

סעיף 114, שעניינו מגע עם סוכן חוץ;

סעיף 115, שעניינו כניסה למקום צבאי בנסיבות מחמירות;

סעיף 157, שעניינו התפרעות שסופה נזק, בנסיבות מחמירות;

סעיף 165, שעניינו אלימות נגד מדינת חוץ;

סעיף 203, שעניינו הבאת אדם לידי מעשה זנות או עיסוק בזנות, בנסיבות מחמירות;

סעיף 214(ב2), שעניינו פרסום והצגת תועבה של קטין בנסיבות מחמירות;

סעיף 259(1), שעניינו הברחת אדם בנסיבות מחמירות;

סעיף 327, שעניינו שלילת כושר התנגדות לשם ביצוע עבירה;

סעיף 348(ב), שעניינו מעשה מגונה בנסיבות מחמירות;

סעיף 351(ג), שעניינו מעשה מגונה בבן משפחה או בידי אחראי על חסר ישע (הוספת סעיף זה לא נכללה בין המלצות ועדת נאור);

סעיף 454 – היוזק בחומר נפץ;

סעיף 456 – ניסיון להרוס נכס בחומר נפץ;

(2) סעיף 2 לפקודת מניעת טרור, התש"ח-1948, שעניינו פעילות בארגון טרוריסטי;

(3) סעיף 4 לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954, שעניינו הסתננות מוינת (למעט בנסיבות שעונשן מאסר עולם) וסעיף 8 לחוק האמור שעניינו מתן מחסה או סעד אחר למסתנן;

(4) תקנה 85 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945, שעניינה חברות או פעילות בהתאחדות בלתי מותרת;

(5) סעיף 8 לחוק איסור מימון טרור, התשס"ה-2005, שעניינו איסור פעולה ברכוש למטרות טרור;

(6) סעיף 113 לחוק הספנות (ימאים), התשל"ג-1973, שעניינו נטילת פיקוד שלא כדין בנסיבות מחמירות.

⁸ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43; התשס"ח, עמ' 254.

5. פרטים (1) ו-(8) עד (12) בחלק א' של התוספת הראשונה לחוק העיקרי, בנוסחם בסעיף תחולה 3 לחוק זה, יחולו לגבי משפטים שהחלו ביום תחילתו של חוק זה או לאחריו.

ד ב ר י ה ס ב ר

עדים. כמו כן מוצע לקבוע כי סמכויות אלה יהיו נתונות, לאחר שהורכב מותב בית המשפט, מלבד לאב בית הדין, גם לאחד משופטי ההרכב שנקבע על ידו.

סעיף 5 מוצע לקבוע כי משפטים בשל עבירות שנוספו לחלק א' של התוספת הראשונה במסגרת סעיף 3 המוצע (למעט עבירות שמוצעים לגביהן שינויים טכניים בלבד כמפורט לעיל), יידונו לפני דן יחיד רק אם טרם החלו במועד תחילתו של החוק המוצע. משפטים בשל עבירות כאמור שהחלו לפני תחילתו של החוק המוצע ימשיכו להתנהל לפני הרכב השופטים שדן בהם.

המותב. בסיפה של הסעיף מפורטות פעולות שאותן רשאי לעשות אב בית הדין עצמו גם כשביית המשפט יושב בדין.

הסמכויות המפורטות בסעיף בנוסחו הקיים הן בעיקרן טכניות, והן כוללות מינוי סניגור, מינוי מתרגם, הקראת כתב האישום והסברת זכויות נאשם. בהתאם להמלצת ועדת נאור, מוצע להוסיף על רשימה זו גם את הסמכות לקיים דיון לפי סעיף 144 לחוק סדר הדין הפלילי, שעניינו זימון הצדדים כדי לברר את הסכמתם לשאלות שבעובדה, לקבילות מסמכים ומוציגים, לרבות הגשתם שלא באמצעות

הצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 57) (שיפוט בעניני תעבורה) (תשריר - הוראת שעה), התשס"ט-2008

1. סעיף 2א(ג) לצו בתי המשפט (הקמת בתי משפט שלום ואזור שיפוטים), התש"ך-1960, לענין שיפוט בעבירות ששופט תעבורה מוסמך לדון בהן לפי סעיף 25 לפקודת התעבורה², ימשיך לעמוד בתוקפו עד תום שלוש שנים מיום תחילתו של חוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

בפסק הדין נקבע, בין השאר, כי המונח "אזור שיפוטים" שבסעיף 33 לחוק בתי המשפט משמיע תיחום גאוגרפי, בשונה מתיחום נושאי. כלומר, סמכותו של שר המשפטים בהקמתו בית משפט מחוזי היא לקבוע את התיחום הגאוגרפי של סמכויות בתי המשפט המחוזיים, ולא לקבוע סוגי תובענות - בחלוקה לפי נושאים - שיידונו בבתי המשפט המוקמים או שלא יידונו בהם.

בעקבות פרשת נתנאל נחקק חוק בתי המשפט (תיקון מס' 49), התשס"ח-2008 (פורסם בס"ח התשס"ח, עמ' 248) (להלן - תיקון מס' 49), שבו תוקנו סעיפים 33 ו-43 לחוק בתי המשפט, כך שנוספו להם הוראות המאפשרות לשר המשפטים, לאחר התייעצות עם נשיא בית המשפט העליון, לקבוע הוראות מעבר, ולפיהן סוגי עניינים כפי שיקבע השר לא יידונו במשך תקופה שיקבע ושלא תעלה על שלוש שנים ממועד הקמתו של בית המשפט החדש, בבית המשפט החדש, אלא בבית המשפט שבו היו נדונים אלמלא הוקם בית המשפט החדש (ר' סעיפים 33(ב) ו-43(ב) ו-(ג) לחוק בתי המשפט כנוסחם לאחר תיקון מס' 49). תיקון מס' 49 כלל גם, בסעיף 3 שבו, הוראת תשריר ולפיה הצווים שנדונו בפרשת נתנאל, יראו אותם כאילו הותקנו כדין לפי סעיף 33 לחוק בתי המשפט, כנוסחו לאחר התיקון האמור.

במקביל לפרסומו של תיקון מס' 49, פורסם גם צו בתי המשפט (הוראות מעבר) (אזורי השיפוט של בתי המשפט המחוזיים) (תיקון), התשס"ח-2008, אשר קצב את תוקפם של הצווים כאמור לתקופה שלא תעלה על 3 שנים, בהתאם להוראות סעיף 33(ג), בנוסחו המתוקן.

סעיף 33 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן - חוק בתי המשפט), קבע בעבר לאמור:

"מקום מושב ואזור שיפוט

33. שר המשפטים רשאי, בצו, להקים בתי משפט מחוזיים ולקבוע מקום מושבם ואזור שיפוטים."

סעיף 43 לחוק בתי המשפט קבע בעבר הוראה מקבילה ביחס לבתי משפט שלום:

"מקום מושב ואזור שיפוט

43. שר המשפטים רשאי, בצו, להקים בתי משפט שלום ולקבוע מקום מושבם ואזור שיפוטים."

מכוח סעיף 43 האמור, הוציאה ביום 15 במרס 2005 שרת המשפטים דאז את צו בתי המשפט (הקמת בתי משפט שלום ואזור שיפוטים) (תיקון), התשס"ה-2005 (פורסם בק"ת התשס"ה, עמ' 608), אשר תיקן את צו בתי המשפט (הקמת בתי משפט שלום ואזור שיפוטים), התש"ך-1960, וקבע כי עבירות התעבורה של בתי ים, אזור, מקווה ישראל וחולון יידונו בבית משפט שלום במחוז תל אביב, הגם שהיישובים הללו שייכים למחוז המרכז.

בפסק הדין בבג"צ 7067/07 חיים נתנאל בע"מ נ' שר המשפטים, מיום 30 באוגוסט 2007 (פורסם בדינים עליון, כרך פ"ד, עמ' 987) (להלן - פרשת נתנאל) נדונה שאלת תוקפם של צווים שהוציא שר המשפטים מכוח סעיף 33 לחוק בתי המשפט (כנוסחו דאז), שעניינם הקמת בית משפט מחוזי מרכז ושבחם נקבעו, בין השאר, סמכויות בית המשפט המחוזי החדש, לפי סוגי עניינים.

¹ ק"ת התש"ך, עמ' 664; התשס"ו, עמ' 140.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

דברי הסבר

בענייני תעבורה. כמו כן, מוצע להתאים את הצו להסדר החדש שנכלל במסגרת תיקון מס' 49, באופן שחלוקת ענייני התעבורה בין המחוזות שלא לפי החלוקה הגאוגרפית שלהם, מכוח הצו, תהא מוגבלת בזמן.

שינוי ההסדר הקיים זה כמה שנים, ולפיו אזור השיפוט של בית המשפט לתעבורה בתל אביב כולל את היישובים אזור, חולון, בת ים ומקווה ישראל, כרוך בשינויים לוגיסטיים לא פשוטים. אם ייעשה הדבר בלא תקופת היערכות משמעותית, יגרום הדבר קשיים רבים למערכות האכיפה, וגם לנאשמים ולעדים מאותם יישובים, שיצטרכו להתייצב לפני בית המשפט לתעבורה בפתח תקווה ולא בתל אביב, הקרוב יותר למקום מגוריהם.

מוצע, על כן, לקבוע תקופת היערכות של שלוש שנים, שבתוכה יישקלו אפשרויות שונות למיקום מקום השיפוט שיקל על הצדדים למשפט. תקופה זו תאפשר לגורמי האכיפה ולבתי המשפט להיערך מבחינה אדמיניסטרטיבית לניהול הדיונים הרלוונטיים במחוז המרכז, וכן תאפשר בחינת הצורך בתיקוני חקיקה נוספים לעניין זה

ההכרעה בפרשת נתנאל עוררה ספקות גם בדבר חוקיותו של צו בתי המשפט (הקמת בתי משפט שלום ואזור שיפוט), התש"ך-1960, שהוצא כאמור מכוח סעיף 43 לחוק בתי המשפט, לענין סעיף 2א(ג) שבו, הקובע סמכות שיפוט בעבירות תעבורה.

כאמור על אף שהיישובים אזור, בת ים, חולון ומקווה ישראל מצויים באזור שיפוטם של בתי משפט השלום במחוז המרכז (אף שהם חלק ממחוז תל אביב, לפי מפת חלוקת המדינה למחוזות), נקבע בצו כי אזור השיפוט בעבירות ששופט תעבורה מוסמך לדון בהן יהיה, לעניין היישובים הללו, מחוז תל אביב.

בית המשפט הגבוה לצדק לא נדרש בפרשת נתנאל לחוקיותו של הצו דנן ולכן הוא לא נכלל בחלק האופרטיבי בפסק הדין, ולא היתה התייחסות אליו במסגרת תיקון מס' 49, שעסק בסוגיית ההקמה של בתי משפט חדשים. בנסיבות אלה, עולה חשש שמא הותרת הצו האמור על כנו תיצור חוסר ודאות בדבר המצב המשפטי, ועל כן מוצע ליתן תוקף חוקי מפורש לצו זה, ככל שהוא נוגע לסמכות השיפוט

הצעת חוק שירות אזרחי (תיקוני חקיקה), התשס"ט-2008

1. בחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963,¹ בסעיף 11, במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) עובד שהתפטר סמוך לפני שהתקיים לגביו אחד מהתנאים המפורטים להלן, ובשל אותו תנאי, רואים את ההתפטרות לעניין חוק זה כפיטורים:

(1) הוא התגייס לשירות סדיר כמשמעותו בסעיף 1 לחוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה), התש"ט-1949;²

(2) הוא התנדב לשרת בשירות לאומי כמשמעותו בפסקה 3(ב) להגדרה "ילד" שבסעיף 238 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995,³ ובלבד ששירת בשירות לאומי שישה חודשים לפחות;

דברי הסבר

שירות אזרחי מוגדר בסעיף 6(א) כ"שירות למטרות בריאות, רווחה, קליטת עלייה, שמירת הסביבה וביטחון הפנים ושירותי הצלה, בהתאם לתקנות שקבע שר העבודה והרווחה בהסכמת השר ושר האוצר, בהתייעצות עם השרים הנוגעים בדבר, ובאישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת".

ביום 20 בינואר 2008 קיבלה הממשלה החלטה (מס' 2981) שבה העבירה את הסמכות הנתונה לשר הרווחה והשירותים החברתיים לפי סעיף 6 לחוק דחיית שירות,

כללי חוק דחיית שירות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם, התשס"ב-2002 (להלן – חוק דחיית שירות), קובע כללים ותנאים לדחיית שירותם הצבאי של תלמידי ישיבה.

סעיף 6 לחוק דחיית שירות, שעניינו שירות אזרחי, מאפשר לתלמיד ישיבה שהתקיימו לגביו התנאים המנויים בסעיף, לקבל פטור מחובת שירות ביטחון אם בקשתו לבצע שירות אזרחי אושרה בידי שר הביטחון והוא ביצע שירות כאמור במשך שנה לפחות.

¹ ס"ח התשכ"ג, עמ' 136; התשס"ה, עמ' 386

² ס"ח התש"ט, עמ' 13; התשס"ח עמ' 514

³ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשס"ח, עמ' 671

(3) הוא החל לשרת בשירות אזרחי בהגדרתו בסעיף 6 לחוק דחיית שירות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם, התשס"ב-2002, ובלבד ששירת בשירות אזרחי שישה חודשים לפחות.

2. בחוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994⁵ –

תיקון חוק קליטת חיילים משוחררים

(1) בסעיף 1 –

(א) לפני ההגדרה "שירות סדיר" יבוא:

"שירות אזרחי" – בהגדרתו בסעיף 6(א) לחוק דחיית שירות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם, התשס"ב-2002⁶;

"שירות אזרחי במסלול מפוצל" – שירות אזרחי במשך 20 שעות שבועיות בממוצע⁷;

(ב) בהגדרה "שירות סדיר" אחרי "וכן שירות לאומי" יבוא "או שירות אזרחי";

(ג) בהגדרה "שירות לאומי", במקום הסיפה החל במילים "שבסעיף 5 יבוא שבסעיף 238 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995";

ד ב ר י ה ס ב ר

1994, שמטרתם להחיל את הזכויות המוענקות באותם חוקים למי שמשרת או ששירת בשירות צבאי או בשירות לאומי, גם על המשרתים בשירות אזרחי.

סעיף 1 סעיף 11 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1993 (להלן – חוק פיצויי פיטורים). שעניינו התפטרות אחרת שדינה כפיטורים, קובע בסעיף קטן (ג) כך:

(ג) התפטר עובד סמוך לפני התגייסותו לשירות סדיר כמשמעותו בסעיף 1 לחוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה), התש"ט-1949, בשל התגייסותו כאמור, רואים את התפטרות לעניין חוק זה כפיטורים. והוא הדין בעובד שהתפטר סמוך לפני שהתנדב לשרת בשירות לאומי כמשמעותו בפסקה (3) להגדרת "ילד" שבסעיף 238 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, ובלבד ששירת בשירות לאומי שישה חודשים לפחות.

מוצע להוסיף לרשימת המקרים שבהתקיימם רואים התפטרות של עובד מעבודתו כפיטורים המזכים בפיצויי פיטורים, גם מקרה שבו עובד התפטר מעבודתו סמוך לפני שהחל לשרת בשירות אזרחי לפי חוק דחיית שירות, ובשל השירות כאמור, ובכך להשוות את מעמדו של עובד כאמור למעמדו של עובד שהתפטר בשל התגייסות לשירות סדיר בצבא הגנה לישראל או התנדבות לשרת בשירות לאומי.

סעיף 2 לפסקה (1)

מוצע להחיל את הוראות חוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994 (להלן – חוק קליטת חיילים משוחררים), המעניקות זכויות למי שסיים שירות סדיר בצבא הגנה לישראל או שירות לאומי, גם על מי שסיים לשרת בשירות אזרחי לפי חוק דחיית שירות.

לראש הממשלה. החלטה זו אושרה על ידי הכנסת ופורסמה ברשומות ביום 10 במרס 2008 ("5784").

קודם לכן, ביום 18 בדצמבר 2005, קיבלה הממשלה החלטה בעניין השירות האזרחי על פי חוק דחיית שירות (החלטה מס' 4598) ובה הטילה על שר הביטחון ושר הרווחה להגיש לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, בתוך 45 ימים, את נוסח טיוטת התקנות הנדרשות לשם ייסוד מסלול השירות האזרחי לתלמידי הישיבות. תקנות כאמור הותקנו ביום 26 באפריל 2007 ונקבעו בהן התנאים והכללים לביצוע שירות אזרחי כאמור, לרבות הזכויות והחובות הנובעות מאותו שירות.

כמו כן, מינתה הממשלה בהחלטה כאמור, צוות בראשות נציג משרד המשפטים ובהשתתפות נציגי משרד הביטחון, משרד האוצר, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, צה"ל ו"ועדת עברי" (אשר מונתה בידי ראש הממשלה, שר הביטחון ושר הרווחה באוגוסט 2004 לעניין בחינת נושא השירות הלאומי והשירות האזרחי), אשר יבחן את שיעור התשלומים למשרתים בשירות האזרחי ואופן תשלומם.

המלצות הצוות ניתנו ביום 21 בפברואר 2006 ונקבע בהן, בין השאר, כי יש להשוות את התנאים החלים על מי שמשרת בשירות אזרחי לפי חוק דחיית שירות, לאלה החלים על מי שמשרת בשירות לאומי, בשל כך שלא נקרא לשירות סדיר או שקיבל פטור משירות כאמור (ר' פסקה 3(ב) להגדרה "ילד" שבסעיף 238 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995), וזאת באמצעות תיקוני חקיקה אשר יאפשרו להעניק למשרתי השירות האזרחי את כל הזכויות המוענקות למשרתי השירות הלאומי, הן במהלך השירות והן לאחריו.

בהצעת חוק זו מוצעים תיקונים בחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963, ובחוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-

⁴ ס"ח התשס"ב, עמ' 521.

(ד) בהגדרה "חייל משוחרר", בסופה יבוא "לעניין הגדרה זו ייחשב כל חודש של שירות אזרחי במסלול מפוצל כמחצית חודש שירות";
(ה) בהגדרה "שירות אחר", בסופה יבוא "ולמעט שירות אזרחי במסלול מפוצל";

(2) בסעיף 9(א), אחרי פסקה (2) יבוא:

"(2א) בעד כל חודש של שירות אזרחי במסלול מפוצל – 204 שקלים חדשים";

(3) בסעיף 10, אחרי פסקה (2) יבוא:

"(2א) בעד כל חודש של שירות אזרחי במסלול מפוצל – 68 שקלים חדשים";

3. הוראות סעיפים 1, 9(א) ו-10 לחוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994, כנוסחם בסעיף 2 לחוק זה, יחולו גם לגבי מי שהחל לשרת שירות אזרחי כהגדרתו בסעיף 6(א) לחוק דחיית שירות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם, התשס"ב-2002, לפני תחילתו של חוק זה, בין אם סיים את השירות כאמור ובין אם לאו.

ד ב ר י ה ס ב ר

מכיוון שמספר שעות השירות השבועיות של מי שמשרת בשירות אזרחי במסלול מפוצל הוא מחצית ממספר שעות השירות השבועיות בשירות לאומי או בשירות אזרחי במסלול מלא, מוצע לקבוע כי לגבי מי ששירת בשירות אזרחי במסלול מפוצל יהיו הסכומים שישולמו בהתאם לסעיפים 9 ו-10 האמורים, בעבור חודש שירות, מחצית מאלה המשולמים בעבור חודש שירות במסלול המלא. כך, סכום הפיקדון שישולם למי ששירת במסלול המפוצל יהיה 204 שקלים חדשים בעד כל חודש של שירות (במקום 408 שקלים חדשים בעד כל חודש המשולמים למי ששירת במסלול מלא) וסכום המענק יעמוד על 68 שקלים חדשים בעד חודש שירות (במקום 136 שקלים חדשים בעד כל חודש המשולמים למי ששירת במסלול מלא).

סעיף 3 מכיוון שבמועד פרסומה של הצעת החוק החלו כבר לשרת בשירות אזרחי תלמידי ישיבות שהופנו בידי הצבא, מוצע להחיל את הזכויות וההטבות לפי חוק קליטת חיילים משוחררים (כמוצג בסעיף 2 להצעת החוק), גם על מי שהחל לשרת בשירות אזרחי לפני מועד הפרסום כאמור, בין אם סיים את שירותו האזרחי באותו מועד ובין אם לאו. ההחלה הרטרואקטיבית של הזכויות וההטבות כאמור נקבעה רק ביחס לתיקון המוצע בחוק קליטת חיילים משוחררים אשר התשלומים המשולמים לפיו ממומנים מאוצר המדינה, ולא ביחס לתיקון המוצע בחוק פיצויי פיטורים (ר' סע' 1 להצעת החוק), שכן תיקון זה מטיל נטל כלכלי על מעסיקים ולכן החלתו באופן רטרואקטיבי עלולה לגרום לפגיעה בזכויותיהם הקנייניות.

בהתאם לכך מוצע לתקן את ההגדרה "שירות סדיר" כך שתחול גם לעניין שירות אזרחי כהגדרתו בחוק דחיית שירות.

על פי תקנה 3 לתקנות דחיית שירות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם (שירות אזרחי), התשס"ו-2007, קיימות שתי אפשרויות לביצועו של שירות אזרחי. אפשרות אחת היא לשרת במסלול מלא של 40 שעות שבועיות במשך 12 חודשים, ואפשרות אחרת היא לשרת במסלול מפוצל של 20 שעות שבועיות במשך 24 חודשים. לאור זאת, מוצע לתקן את ההגדרה "חייל משוחרר", ולהבהיר כי לעניין חישוב חודשי השירות של מי ששירת בשירות אזרחי במסלול מפוצל ייחשב כל חודש של שירות כאמור כמחצית מחודש שירות רגיל.

עוד מוצע לתקן את ההגדרה "שירות לאומי" ולהתאים את ההפניה להגדרה "ילד" בהתאם למיקומה של ההגדרה בחוק הביטוח הלאומי משנת 1995.

לפסקאות (2) ו-(3)

סעיף 8 לחוק קליטת חיילים משוחררים קובע כי משסיים חייל משוחרר את שירותו הסדיר, תפתח הקרן לקליטת החייל המשוחרר (להלן – הקרן). על שם החייל המשוחרר, חשבון פיקדון בקרן. סעיף 9 לחוק האמור, שעניינו סכום הפיקדון, קובע בסעיף קטן (א) כי בתוך חודש ימים מיום שסיים חייל משוחרר את שירותו הסדיר, תוקף הקרן לזכות הפיקדון, סכומים כמפורט בסעיף, בהתאם לסוג השירות. עוד קובע סעיף 10 לחוק האמור, שעניינו מענק, כי בתוך חודשים מיום שסיים חייל משוחרר את שירותו הסדיר תשלם הקרן לחייל המשוחרר סכומים כמפורט באותו סעיף בהתאם לסוג השירות.

⁵ ס"ח התשנ"ד, עמ' 132; התשס"ח, עמ' 578

⁶ ס"ח התשס"ב, עמ' 521; התשס"ג, עמ' 494